Nya utredningar

Finansministern har tillkallat sakkunniga att utreda vissa frågor på beskattningens område. Av dessa utredningar torde följande tilldraga sig ett mera allmänt intresse.

Fastighetsbeskattningens avveckling.

Under ordförandeskap av chefen för finansdepartementets rättsavdelning *C. Åbjörnsson* skall experter utreda den kommunala fastighetsbeskattningens avveckling. Finansministern har i direktiv för utredningen anfört bl. a.

Den särskilda kommunala garantibeskattningen av fastigheter har sedan länge kritiserats från rättvisesynpunkt. Vid 1953 års riksdag togs ett första steg mot avveckling av denna skatteform i det att det s. k. repartitionstalet sänktes från 5 till 4. Beslutet innebar även, att avvecklingen skulle fullföljas så snart detta lämpligen kunde ske.

Vid innevarande års riksdag har genomförts en ytterligare sänkning av repartitionstalet. Fr. o. m. 1958 års taxering skall sålunda garantibeloppet för fastighet beräknas till allenast 2,5 procent av fastighetens taxeringsvärde. I samband med beslutet underströks angelägenheten av att ett helt slopande av fastighetsbeskattningen sker snarast möjligt och att därmed sammanhängande frågor blir föremål för särskild utredning. Under hänvisning härtill anhöll riksdagen att förslag i ämnet måtte föreläggas senast 1960 års riksdag.

Ett definitivt upphävande av fastighetsbeskattningen är, såsom framhållits i skilda sammanhang, förbundet med åtskilliga problem av delvis svårbemästrad natur. Den utredning som erfordras, innan ett förslag kan föreläggas riksdagen, bör därför igångsättas redan nu.

Den viktigaste frågan inför en avveckling av fastighetsskatten blir att klarlägga hur ett slopande av fastighetsskatten kommer att påverka det kommunala skatteunderlaget. Hittills gjorda utredningar har visserligen visat, att fastighetsbeskattningens betydelse alltmera minskat och att dess avskaffande redan nu i de flesta kommuner inte skulle behöva medföra någon nämnvärd utdebiteringshöjning. Inom vissa särpräglade kommuner, nämligen framför allt i kommuner med större vattenkraftanläggningar o. dyl. och kommuner med stor sommarnöjesbebyggelse, är dock fastighetsbeskattningen alltjämt av vikt. Även om den fortgående utvecklingen kan komma att minska fastighetsbeskattningens betydelse också för de nu avsedda kommunerna, kan dock förutses att denna beskattnings fullständiga avskaffande för deras vidkommande måste kombineras med särskilda åtgärder. För att erhålla ett tillförlitligt underlag för en bedömning av denna fråga erfordras bl. a. statistiska undersökningar om skatteunderlagets sammansättning. Vid dessa undersökningar bör givetvis hänsyn tas till resultatet av 1957 års allmänna fastighetstaxering.

I den mån det skulle visa sig erforderligt att med statsmedel kompensera vissa kommuner i samband med fastighetsbeskattningens avveckling torde få erinras om att utrymmet för en sådan kompensation är begränsat.

I detta sammanhang bör naturligtvis uppmärksammas, att den nuvarande fastighetsbeskattningen fyller en alldeles spe-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:55

ciell funktion i sådana fall då inkomsten från en förvärvsverksamhet är att hänföra till flera olika kommuner. Så kan t. ex. ett företags verksamhet baseras på råvaror, som hämtats från egna fastigheter i skilda kommuner. Ett annat exempel utgör kraftverkens inkomster. I dyka fall kan fastighetsbeskattningen sägas bidraga till en viss uppdelning av inkomsten mellan kommunerna. Det bör närmare utredas, huruvida det kan vara påkallat att i samband med fastighetsbeskattningens avskaffande införa särskilda bestämmelser varigenom det på motsvarande sätt tillgodoses att skatteunderlaget på skäligt sätt fördelas mellan olika kommuner. Besvaras denna fråga jakande bör utredningen sålunda vara oförhindrad att framlägga förslag om att någon form av garanti för visst skatteunderlag bibehålles även i fortsättningen t. ex. i fråga om juridiska personers fastigheter eller fastigheter som är belägna i annan kommun än ägarens hemortskommun.

I samband med utredningen om fastighetsbeskattningens avveckling bör prövas vissa spörsmål av taxeringsteknisk art. Deklaration för sommarstugor och liknande fastigheter i annan kommun än hemortskommunen är numera i regel mycket enkel, eftersom den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara inkomsten regelmässigt utgöres blott av garantibeloppet för fastigheten. Det bör tillses att ett avskaffande av fastighetsbeskattningen inte onödigtvis komplicerar deklarationsförfarandet i nu angivna fall. I stället bör alla möjligheter till förenklingar i deklarations- och taxeringsförfarandet tillvaratagas. Även frågor av uppbördsteknisk art kan bli aktuella under utredningsarbetet och kan därför i detta sammanhang behöva upptagas till prövning.

Den här ifrågasatta utredningen om fastighetsbeskattningens avveckling bör anförtros åt särskilda sakkunniga. Med hänsyn till av riksdagen uttalade önskemål bör utredningsarbetet slutföras inom sådan tid att proposition i ämnet kan föreläggas senast 1960 års riksdag.

Under utredningsarbetet bör samråd äga rum med den sektion inom skattelagssakkunniga, som för närvarande är sysselsatt med en översyn av bestämmelserna om beskattningen av kraftverk.

Förvärvsavdraget och därmed sammanhängande frågor på familjebeskattningens område.

Regeringsrådet *S. Wilkens* skall leda den kommitté, som tillsatts för att lösa dessa problem.

Av direktiven må följande återges.

Äkta makar är för närvarande underkastade sambeskattning. Detta innebär att den statliga progressiva inkomstskatten beräknas på grundval av makarnas sammanlagda inkomster. En differentiering av skattebördan mellan äkta makar och ensamstående kommer emellertid till stånd på huvudsakligen tre sätt: genom ortsavdragens avvägning, genom att gift skattskyldig i vissa fall får åtnjuta särskilt förvärvsavdrag och slutligen genom skatteskalornas utformning.

Ortsavdragen för två makar tillsammans är numera vid både den statliga och den kommunala inkomsttaxeringen dubbelt så stor som för ogifta, i första hand tillföres vardera maken halva ortsavdraget, men i den mån ena makens inkomst understiger denna del av ortsavdraget tillföres andra maken bristen. På samma sätt tillåtes ena maken i regel att tillgodonjuta avdrag av annat slag som den andra maken inte kunnat utnyttja.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:55

Det särskilda förvärvsavdraget tillkommer i regel gift kvinna som haft inkomst av rörelse eller av eget arbete om och i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår. Avdragets belopp är vid taxeringen till kommunal inkomstskatt 300 kronor. Vid taxeringen till statlig inkomstskatt utgör avdraget 300 kronor jämte, om kvinnan haft hemmavarande barn, 10 procent av inkomsten av rörelse eller eget arbete, sammanlagt dock högst 1.000 kronor. Om hustrun utfört arbete till ett värde av minst 300 kronor i jordbruk eller rörelse, som bedrivits av mannen, blir denne regelmässigt berättigad till ett motsvarande avdrag å högst 300 kronor vid taxeringen till statlig inkomstskatt.

Slutligen tillämpas särskilda skatteskalor för gifta och ogifta skattskyldiga. Skatteskalan för ogifta är mera progressiv än skalan för gifta. Skatteskalorna är vidare så konstruerade att för en beskattningsbar inkomst för makar å sammanlagt högst 10.000 kronor (motsvarande en verklig inkomst av 15.000—16.000 kronor) den statliga inkomstskatten kommer att vara precis densamma som om makarna var för sig beskattats för halva inkomsten. Intill denna inkomstgräns tillämpas sålunda den s. k. tudelningsprincipen.

Särskilda bestämmelser gäller också för ogifta skattskyldiga med barn. Dessa skattskyldiga — med vilka jämställes änkling, änka eller frånskild — erhåller, om de haft hemmavarande barn och anställd husföreståndarinna, ortsavdrag med samma belopp som makar, varjämte den för gifta avsedda skatteskalan tillämpas vid uträkningen av den statliga inkomstskatten. Annan ensamstående skattskyldig som haft hemmavarande barn eller underhållsskyldighet gentemot barn som inte stått under hans vårdnad erhåller i regel förhöjt ortsavdrag (150 procent av det för ogifta eljest tillämpade ortsavdraget), medan i övrigt de för ogifta avsedda reglerna tillämpas.

Sambeskattning av äkta makar har tillämpats i Sverige sedan lång tid. De nu gällande bestämmelserna har tillkommit genom beslut av 1952 års riksdag. Besluten föregicks av två parlamentariska utredningar, vilka ingående prövade för- och nackdelarna av olika system för beskattning av äkta makar, varvid man främst vägde sambeskattningen mot olika former av särbeskattning. Även kombinationer av sam- och särbeskattning prövades. Relativt stor enighet förelåg år 1952 om att en lösning enligt särbeskattningslinjen inte lät sig förverkligas. Sambeskattningen borde därför med vissa modifikationer bibehållas som metod för äkta makars beskattning. Emellertid ansåg man att de särskilda kostnader som uppkommer för familjen i sådana fall då båda makarna utför förvärvsarbete motiverade speciella lättnader i beskattningen. Denna skattelättnad åstadkoms genom förvärvsavdraget. Rörande detta avdrag och dess konstruktion rådde år 1952 delade meningar. Den lösning som valdes var, enligt vad dåvarande chefen för finansdepartementet framhöll, i viss mån provisoriskt.

Under åren efter 1952 har frågorna om förvärvsavdraget och de ensamstående barnförsörjarnas beskattning flera gånger tagits upp till diskussion. Bl. a. har i riksdagen varje år väckts motioner om vidgade möjligheter att åtnjuta förvärvsavdrag. I anledning av de motioner, som väcktes vid 1954 års riksdag, anhöll riksdagen att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en översyn av reglerna om förvärvsavdraget.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:55

Jag vill vidare erinra om att sedan år 1952 har på beskattningens område genomförts flera reformer som påverkar makars beskattning och frågan om avvägningen av skattebördan mellan olika kategorier skattskyldiga. Bland dessa reformer må nämnas den år 1956 beslutade skattesänkningen genom ändrade skatteskalor. När jag framlade förslag därom, framhöll jag bland annat att det inte var möjligt att då föreslå en förskjutning uppåt i inkomstlägena av den övre gränsen för sambeskattning enligt tudelningsprincipen. Sambeskattningsfrågorna berörde alltför vidsträckta problemställningar för att kunna behandlas i sammanhang med omarbetningen av skatteskalorna. Därvid tillkännagav jag även min avsikt att, sedan den pågående översynen av de kommunala ortsavdragen slutförts, till omprövning upptaga frågan om den lämpliga utformningen av förvärvsavdraget för gift kvinna. I samband därmed finge undersökas i vad mån en sådan reform aktualiserar andra avvägningsproblem för sambeskattade äkta makar.

Vidare må erinras om att frågan om de kommunala ortsavdragen bragts till sin lösning vid innevarande års riksdag. Reformen innebär, att de kommunala ortsavdragen höjs för gifta till dubbla beloppet, för ensamstående skattskyldiga med underhållsskyldighet mot barn till mer än dubbla beloppet och för övriga ensamstående med ungefär 43 procent. Även om reformen medför en lindring av den kommunala beskattningen för alla fysiska personer, ligger dock tyngdpunkten vid skattelättnaden hos familjer och barnförsörjare.

Även andra omständigheter har tillkommit som kan motivera en översyn av reglerna om förvärvsavdraget och därmed sammanhängande frågor. En betydande stegring av genomsnittsinkomsten har sålunda inträtt sedan år 1952. Denna stegring påverkar givetvis den relativa storleken av förvärvsavdraget. Även folkpensionsavgifterna och avgifterna för den allmänna sjukförsäkringen må nämnas i sammanhanget. Dessa avgifter är i regel större för gift skattskyldig än för ensamstående.

Den här lämnade redogörelsen torde visa, att behov föreligger av att överse bestämmelserna om beskattning av äkta makar. Den av riksdagen begärda översynen av reglerna om förvärvsavdraget bör i samband därmed komma till stånd. Vid utredningen får beaktas vunna erfarenheter om verkningarna av 1952 års beslut i ämnet. Utredningen bör omfatta olika med sambeskattningen sammanhängande frågor. Så t. ex. bör övervägas vid vilken nivå tudelningsprincipen skall tillämpas samt prövas de synpunkter som i skilda sammanhang framkommit om utsträckande av rätten till förvärvsavdrag till nya kategorier skattskyldiga, exempelvis ensamstående mödrar. Vidare torde uppmärksammas de särskilda problem på beskattningens område som uppkommer vid äktenskaps upplösning.

Vid utredningen bör man utgå från de nu gällande ortsavdragen. Frågan om avvägningen av dessa avdrag bör alltså inte upptas till omprövning i detta sammanhang. Ett önskemål är givetvis att reglerna på familjebeskattningens område blir så enkla och lättillämpade som möjligt. Största möjliga likhet mellan hithörande bestämmelser vid den statliga och den kommunala taxeringen bör därför eftersträvas.

Det synes inte osannolikt att utredningen kan komma att ge vid handen att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:55

REGERINGSRÄTTEN

RR RÄTTSFALL

Försäljning av jordbruksprodukter i samband med upphörande av jordbruk.

Besvär av hemmansägaren T. angående inkomsttaxering år 1950. — T., som sålt sin jordbruksfastighet med levande och döda inventarier samt spannmål och foder, beskattades av TN för 2.785 kr som han erhållit för spannmål och foder. Hos PN yrkade T. upphävande av denna beskattning. T. ansåg beloppet ej böra beskattas, då den sålda spannmålen etc. ej var avsedd som handelsvara utan avsåg gårdens behov vid utfordring av djuren och ingick i den kapitaltransaktion som överlåtelsen av jordbruket innebar. PN, KR och RR: ej ändring. (RR:s utslag den 21/5 1957.)

Penningpris för uppfödning av hästar.

Besvär av hemmansägaren J. angående inkomsttaxering år 1950. — J. beskattades för ett penningspris å 70 kr, som han erhållit för en remont som uppvisats å en hästutställning. J. hävdade, att beloppet utgjorde icke skattepliktig inkomst i likhet med t. ex. idrottspriser. TI invände bl. a. att det nu ifrågavarande priset vore ett av statsmedel lämnat kontant bidrag som utgått till näringsidkare för hans näring och som utgivits för understödjande av hästaveln. Därför måste priset hänföras till skattepliktig inkomst av jordbruksfastighet för J. RR: ej ändring. (RR:s utslag den 16/5 1957.)

Anm.: Jämför RÅ 1953 not. 1985, där

---

en viss omfördelning av skattetrycket mellan olika kategorier skattskyldiga framstår som motiverad. Det bör dock i detta sammanhang understrykas att — såsom även framhållits av 1957 års bevillningsutskott vid behandlingen av frågan om höjning av de kommunala ortsavdragen — statsfinansiellt utrymme för ytterligare skattesänkningar av större omfattning knappast torde föreligga, sedan ortsavdragsreformen genomförts. Återhållsamhet bör därför iakttagas i fråga om förslag som medför en minskning av det samlade skatteuttaget. I den mån utredningen skulle få till resultat sådana förslag, som innebär minskning av det kommunala skatteunderlaget, torde man böra räkna med att kompensation av statsmedel för skattebortfallet inte kan ges.

Avdrag för medlemsavgifter.

Kammarrättsrådet *N. G. Lindquist* har erhållit i uppdrag att inom skattelagssakkunniga utreda den alltid aktuella frågan om avdrag för medlemsavgifter.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:55